

V populační studii provedené ve 20 zemích byla přítomnost tří a více psychiatrických poruch spojena s desetinásobným zvýšením pravděpodobnosti výskytu ADHD (15). ADHD se vyskytuje u 15 % dospělých s jinými psychiatrickými poruchami. Komorbidní poruchy často maskují základní příznaky ADHD, což má za následek, že pouze menšina těchto pacientů je správně diagnostikována a je jim poskytnuta odpovídající léčba (28). Přítomnost komorbidit navíc zhoršuje prognózu ADHD.

Nejčastější psychiatrické komorbidity ADHD jsou afektivní a úzkostné poruchy, závislost na psychoaktivních látkách a poruchy osobnosti. K běžným somatickým komorbiditám patří migréna (zejména po 40. roce života), astma nebo syndrom dráždivého tračníku (29). U pacientů s ADHD a současným astmatem byly pozorovány závažnější symptomy ADHD ve srovnání s pacienty, u nichž astma přítomno není. Z endokrinních poruch se u dospělých pacientů s ADHD vyskytuje častěji hypotyreóza (29).

Pohlavní hormony významně ovlivňují průběh ADHD. Testosteron může symptomy zhoršovat, ale i jeho nízká hladina může mít

negativní dopad. V některých případech došlo po substituční terapii testosteronem ke zmírnění symptomatiky ADHD bez nutnosti další léčby (30).

U žen hormonální fluktuace zásadně ovlivňují manifestaci ADHD. Nízká hladina estrogenu a zvýšený progesteron zvyšují impulzivitu, která kulminuje při vysokých koncentracích progesteronu. Naopak vysoký estrogen a nízký progesteron vedou ke zmírnění příznaků ADHD a zlepšení kognice a nálady. Diagnostika a léčba ADHD u žen by měly zohledňovat menstruační cyklus, užívání hormonální antikoncepce a další hormonální faktory (31). Ženy s ADHD mají vyšší riziko hormonálně vázaných depresivních poruch, včetně poporodní deprese a častěji vykazují suicidální chování. V adolescentním věku jsou dívky s ADHD zvláště vulnerabilní vůči úzkostným a depresivním komorbiditám. V dospělosti je u nich zvýšené riziko zneužívání psychoaktivních látek, zejména alkoholu a kouření (31).

Farmakologická léčba

Farmakoterapie ADHD zmírňuje poruchy pozornosti, zlepšuje schopnost sebekontroly, zmír-

ňuje impulzivitu a hyperaktivitu, a tím umožňuje jedinci lépe využívat psychosociální strategie (32). Medikace na léčbu ADHD se dělí na stimulantia a nestimulující léky. Farmakologická léčba zmírňuje příznaky ADHD, zlepšuje celkové fungování a rovněž významně snižuje mortalitu a morbiditu bez ohledu na příčinu (33).

Gravidita

Přerušení léčby ADHD během těhotenství může vést ke zhoršení duševního stavu a k významnému zhoršení fungování těhotné ženy v běžném životě. Většina studií neprokázala zvýšené riziko vrozených vývojových vad při užívání stimulantů. Některé studie poukazují na mírně zvýšené riziko srdečních vad při užívání methylfenidátu, ale toto riziko je malé (absolutní riziko 1,7 % vzhledem k základnímu riziku 1,07 %) a jiné studie tuto souvislost nezjistily (1). Atomoxetin pravděpodobně nezpůsobuje závažné kongenitální malformace, ale dostupné údaje jsou omezené, proto se nedoporučuje užívat atomoxetin v graviditě. O užívání viloxazinu v těhotenství nejsou žádné informace. Jediná publikovaná studie, která hodnotila guanfacin

Tab. 2. Komorbidní onemocnění ADHD

	Diagnóza	Příznaky	Klinický význam
Psychiatrické	Úzkostné poruchy	Neklid, vyhyčavé chování, somatizace, ruminace	Snižují efektivitu léčby ADHD, zhoršují pozornost
	Depresivní porucha	Apatie, poruchy spánku, snížená motivace	Riziko suicidia, často reaktivní na chronické selhávání, nutnost kombinované léčby
	Bipolární porucha	Epizodické změny nálad, impulzivita, agitovanost	Nutná stabilizace nálady před léčbou ADHD
	Poruchy autistického spektra	Sociální deficit, rigidita, neobvyklé zájmy	Vyžaduje modifikaci psychoterapeutického přístupu
	Tikové poruchy	Motorické a vokální tiky	Možné zhoršení při léčbě stimulantii, nutnost individuální titrace
	Poruchy užívání psychoaktivních látek	Impulzivita, craving, snížená kontrola chování	Častější u neléčeného ADHD, vyžaduje multimodální přístup
	Poruchy příjmu potravy	Impulzivní přejídání, bulimie, restrikce příjmu potravy	ADHD zvyšuje riziko poruch sebekontroly a impulzivity
	Poruchy osobnosti	Emocionální dysregulace, impulzivita, vztahová nestabilita	Obtížnější terapie, vysoká komorbidita s ADHD v dospělosti
Somatické	Poruchy spánku	Neklid, únava, porucha pozornosti	Může zhoršovat ADHD symptomy, nutná léčba poruch spánku
	Migréna	Zhoršená kognice, emoční nestabilita	Vyšší výskyt u ADHD
	Epilepsie	Kognitivní výpadky, poruchy pozornosti, záchvaty	Spolupráce s neurologem, opatrnost při farmakoterapii
	Celiakie	Únava, dráždivost, poruchy nálady	Možné zhoršení kognitivních funkcí při pozdní diagnostice
	Syndrom dráždivého tračníku	Gastrointestinální dyskomfort, bolest břicha, změny ve vyprazdňování, zvýšená citlivost na stres	Vyšší výskyt u jedinců s ADHD, pravděpodobná souvislost s dysregulací autonomního nervového systému a zvýšenou emoční reaktivitou
	Astma	Narušení spánku, neklid	Možná zprostředkovaná souvislost přes poruchu spánku